

Stichting en in LIMBURG

MUNSTERSTRAAT 10 ≈ POSTBUS 470 ≈ 6040 AL ROERMOND ≈ TELEFOON 04750 - 86888

NIEUWSBRIEF No 1

JUNI 1992

DE STICHTING KRUISEN EN KAPELLEN IN LIMBURG.

Aandacht voor de wegkruisen en veldkapellen als onderwerp van wetenschappelijke studies. Het oprichten van deze kleine monumentjes van vroomheid als 'onvervalschte getuigen van echt katholiek geloofsleven' zoals op 8 april 1916 het Zondagsblad van de Limburger Koerier oppert. Groeiende belangstelling voor de Heemkunde in de jaren na de tweede wereldoorlog. Tegen deze achtergrond moet de oprichting in 1951 gezien worden van een diocesaan 'Liefdewerk voor de Kruisen en Kapellen'. Enerzijds werd zo een kader geschapen voor het systematisch opsporen, registreren en beschrijven van wat er in Limburg op dat moment aanwezig is. Van de andere kant stellen de leden van het Liefdewerk hun kennis in dienst van anderen. Deskundig advies bij herstel, verandering of verplaatsing van bestaande kruisen en kapellen, en bij het oprichten van nieuwe.

Na verloop van tijd was duidelijk dat dit initiatiefaansloeg. Een volgende stap wordt dan gezet. Op 12 juli 1954 tekent mgr. G. Lemmens, bisschop van Roermond, de officiële acte waarbij de activiteiten van het Liefdewerk in een Stichting worden ondergebracht. Belangrijk voor de jonge 'Stichting Kruisen en Kapellen' blijft het verzamelen van documentatie met betrekking tot de verschillende objecten. Elk dossier wordt, waar mogelijk, aangevuld met foto's, tekeningen, kaarten, krantenknipsels en verwijzingen naar publicaties. Zo ontstaat een algemeen archief, dat door belangstellenden kan worden geraadpleegd. Ook het geven van adviezen krijgt alle aandacht van de Stichting. Daar zij echter niet over eigen inkomen beschikt, is er geen mogelijkheid een financiële ondersteuning te geven aan individuele projecten.

In de jaren '70 ontstaan voor en na in de provincie plaatselijke en regionale stichtingen en werkgroepen. Als gevolg van deze positieve ontwikkeling worden accenten verlegd, en krijgt de 'Stichting Kruisen en Kapellen in Limburg' een overkoepelende functie. De aandacht gaat dan vooral uit naar adviseren bij,

coördineren en eventueel stimuleren van plaatselijke activiteiten. Met het oog daarop worden de bestuursleden bijgestaan door adviseurs. Deze brengen bij de besluitvorming de eigen deskundigheid in vanuit verkeer en waterstaat, cultuur en monumentenzorg. Het archief wordt vanuit Maastricht naar Roermond overgebracht. Centraler gelegen en voor ieder gemakkelijk bereikbaar. Op gezette tijden belegt de Stichting regionale bijeenkomsten. Daar worden contacten gelegd met degenen, die zich in een bepaalde regio de zorg voor de wegkruisen en veldkapellen hebben aange trokken. Ervaringen worden uitgewisseld, activiteiten besproken.

In september 1991 volgt een eerste provinciale contactdag. Georganiseerd in samenwerking met de Werkgroep Kruisen en Kapellen van Veldeke-Venray, die haar 10-jarig bestaan vierde. Gezien het succes van deze dag valt het besluit dergelijke ontmoetingen te herhalen. Om in de tussentijd met elkaar in contact te blijven wordt voorgesteld een NIEUWSBRIEF uit te geven. Verdeeld over een aantal vaste rubrieken kan daarin voor ieder belangrijke informatie worden opgenomen. Mededelingen over restauraties. Aandacht voor problemen die zich voordoen en waarvoor nog geen oplossing werd gevonden. Vermelding van nieuw verschenen publicaties en herdrukken. Een samenvatting van de jaarverslagen en van andere informatie, vanuit de stichtingen en werkgroepen bij de redactie binnengekomen.

Wij vertrouwen erop dat dankzij dit initiatief nieuwe contacten zullen ontstaan, oude uitgebouwd en verstevigd. Dat de NIEUWSBRIEF een praktisch hulpmiddel zal zijn voor ieder, die het wel en wee van de Limburgse wegkruisen en veldkapellen ter harte gaat.

dr. Godfried C.M. Egelie, voorzitter

UIT HET VELD

Omvangrijk werk in Castenray-Venray

Bij Castenray, tussen Horst en Venray, is in de 17de eeuw een veldkapel gebouwd ter ere van St. Lucia, St. Jozef en Johannes Evangelist. Drie houten beelden uit de overgang van de renaissance naar de barok getuigen van de stichting. Zij staan inmiddels in het Venrays museum Freulekeshuus, waar ze wachten op een grote conserveringsbeurt. In de tweede wereldoorlog werd het kapelletje grondig vernield. De bewoners van de naburige boerderij zorgden voor nieuwbouw. Bij de ruilverkaveling van de jaren zestig kwam de landweg te vervallen en lag de kapel ineens verloren in het akkerland tegen de bosrand. Ze werd min of meer vergeten. In 1991 schonk de plaatselijke Rabo-bank f 4.000,- aan de dorpsraad, die de werkgroep Kruisen en Veldkapellen in de arm nam om plannen voor de verhuizing van de kapel te maken. Dat resulteerde in een aantal zaterdag werk; funderingen ondergraven om er ijzeren balken onder te schuiven, aanbrenge van bekistingen, het zoeken van een nieuwe geschikte plek, afspraken maken met allerlei instanties van gemeente en levenranciers tot pastoor en harmonie.

In februari tilde een kraanwagen de kapel moeiteloos omhoog. De vloer viel er volgens verwachting uit. Voor het overige ging alles naar wens. Een St. Jozefbeeldje tussen twee vaasjes kunstbloemen reisde mee zonder van zijn plek te verschuiven.

Aan de hand van foto's van de vroegere situatie en van restanten van de oude kapel zijn een kruisje en een windvaan gesmeed. Een dakdekker heeft het gegalvaniseerde plaatijzeren dak vervangen door leien. Een nieuw raam met pantserglas completeert het geheel. Om de kapel aan het kruispunt Lollebeekweg-Oosterbosweg is een plantsoen aangelegd. 200 Beukenplanten vormen een lange brede haag, waar vier flinke platanen bovenuit steken. De gemeente zorgde voor een grote picknick-tafel in een wijde kromming van de beplanting. In de jaren zestig zijn van een tiental beelden uit Venrayse veldkapellen houten kopieën gesneden. Daarbij waren ook de Castenrayse heiligen. Met de plaatsing van de nieuwe beelden werd een van de doelstellingen van de Venrayse werkgroep bereikt; het vervangen van alle -soms zeer kostbare- originele beelden door een copie.

Op zaterdag 19 maart, het feest van St. Jozef, werden met een kleine plechtigheid de kapel en de beelden gezegend. De fanfare van Castenray luisterde het feest op, dat door het gure weer -veel wind en dreigende regen- maar kort kon duren. Ondanks dat matige weer was de belangstelling groot. Zó vaak komt een inzegening van een kapel ook niet voor. Met veel zelfwerkzaamheid en hulp van anderen is het gelukt om met bescheiden geldmiddelen een monumentje van devotie te doen herleven.

Koos Swinkels

MEDEDELINGEN

Uit de ontvangen jaarverslagen over 1991 melden wij het volgende:

Werkgroep Wegkruisen en Kapellen, afd. Eys van het I.V.N.;

Ook dit jaar werden door een twaalftal vrijwilligers rozen en kransen vervaardigd voor de wegkruisen in de Goede Week. De parochie organiseert dan ieder jaar een kruisenbidtocht. Aantal deelnemers in 1991: 270.

De afdeling Eys klaagt, zoals dat helaas op vele plaatsen het geval is, over vandalisme. Een tiental wegkruisen kreeg geheel of gedeeltelijk een onderhoudsbeurt.

Werkgroep Kruisen en kapellen van Veldeke-Venray;

De werkgroep vierde haar tienjarig bestaan.

Activiteiten waren o.a.: Herdruk van het boekje Monumentjes van Devotie. Uitgave van een prentenbriefkaarten serie van een achttal kruisen en kapellen. Contactdag i.s.m. de Stichting Kruisen en kapellen in Limburg. Uitgave van een kruisen en kapellen-fietsroute.

Onderhoud, her- en verplaatsing van een aantal objecten. Zie het artikel van K. Swinkels in dit blad.

Ook Venray bleef in het verslagjaar niet verschoond van vandalisme.

Stichting tot behoud en beheer van Veldkapellen en Wegkruisen Arcen-Velden;

In het verslag wordt de loftrumpet gestoken over de contactdag in Venray.

De Mariakapel te Vilgert en het H.Hartbeeld in Velden kregen een opknabbeurt.

Stichting Veldkruisen en Kapellen Meijel;

Van de stichting ontvingen wij de nieuwe wandelroute : "Langs Veldkruisen en Kapellen in Meijel ". Uitstekende inhoud en verzorging. Handzaam formaat.

RESTAURATIE

Restauratie-perikelen in Beringe

In 1875 werd aan de Kaumeshoek te Beringe een Mariakapel gebouwd. Eigendom van de parochie Panningen. Toen in de jaren twintig Beringe zelfstandig werd, deed men de kapel voor het symbolische bedrag van f 1,- aan de nieuwe parochie over. Een merkwaardige clause was aan de overeenkomst verbonden. De kapel moest worden afgebroken. Dat gebeurde in 1928. Ook in Beringe kroop het bloed waar het niet gaan kon. In 1932 verrees op de oude plaats een nieuwe kapel. Nu zestig jaar later, heeft het gebouwtje echter dringend een grote onderhoudsbeurt nodig. De dakconstructie moet hersteld worden. De leien en het loodwerk vernieuwd. Zowel binnen als buiten het voegwerk hersteld. De eigenaar van de kapel, de parochie Beringe, kan de geraamde f. 4.000,- echter niet opbrengen. Wat er aan geldmiddelen beschikbaar is, moet gereserveerd worden voor renovatie van de parochiekerk en de pastorie. Wie de initiatiefnemers met raad of daad een handje wil helpen kan contact opnemen met :

Dhr. P. Lormans, mgr. Lemmensstraat 3, 5886 AL Beringe.

G.E.

Leden van de stichting Kruisen en Kapellen hebben op vrijdag 17 april j.l. alle wegkruisen in Margraten versierd. Dit met het oog op de naderende Paasdagen van j.l.. Het versieren van de wegkruisen in Margraten is een oude traditie. foto Thijs Habets.
(Uit De Limburger d.d. 18 april 1992)

ARCHIEF VAN DE STICHTING KRUISEN EN KAPELLEN.

Vanaf de oprichting in 1954 heeft de Stichting Kruisen en Kapellen in de loop van de bijna 40 jaren een archief opgebouwd van gegevens over wegkruisen en veldkapellen in de gehele provincie Limburg. Dit archief bevindt zich op het kantoor van het bisdom, Munsterstraat 10 te Roermond.

Het archief is ingedeeld per gemeente maar in gebieden waar recent een gemeentelijke herindeling heeft plaatsgevonden veelal nog op naam van de oude gemeente. Aan herindeling wordt wel gewerkt.

Veel materiaal is in de afgelopen jaren verzameld waarbij vooral de gegevens uit de beginperiode zeer waardevol zijn. De eerste samenstellers van het archief hebben soms ook nog beschrijvingen en foto's van de vooroorlogse periode toegevoegd.

Afhankelijk van het feit of er in het verleden in een bepaalde gemeente contactpersonen zijn geweest met de Stichting is het archief van de betreffende gemeente meer of minder uitgebreid. Waar goede contacten zijn met plaatselijke stichtingen en werkgroepen is het archief vrij uitgebreid. Door uitwisseling van gegevens over en weer kon een goed bestand opgebouwd worden.

Ten behoeve van het inventariseren van wegkruisen en kapellen werden inventarisatieformulieren ontworpen die aan de plaatselijke stichtingen zijn verstrekt met het verzoek ze in te vullen. Van een aantal gemeenten is zodoende een volledig overzicht ontstaan van alle aanwezige kruisen en kapellen. Het zou ideaal zijn wanneer een dergelijke inventarisatie van geheel Limburg zou bestaan.

Om dit te bereiken is de medewerking van alle plaatselijke stichtingen en werkgroepen noodzakelijk. De inventarisatie, op een voor geheel Limburg gelijke wijze, is zeer nuttig voor Uw eigen archief maar daarnaast van groot belang voor het archief van onze overkoepelende stichting.

Om het archief van onze stichting verder zo volledig en up-to-date mogelijk te maken is het wenselijk dat wij zoveel als mogelijk informatie uit het veld ontvangen. Wij denken hierbij aan jaarverslagen, een overzicht (zo mogelijk een kaart) van de grootte van Uw werkgebied met daarop aangegeven de kruisen en kapellen, publicaties, foto's, krantenknipsels e.d.. Ook een goed en bij de tijd zijnde adressenbestand is een vereiste.

**Gegevens kunnen opgestuurd worden aan:
Archief Stichting Kruisen en Kapellen
Postbus 470
6040 AL Roermond**

Eventuele belangstellenden kunnen ook kennis nemen van het archief van de stichting waarbij de mogelijkheid bestaat om van de stukken die voor U van belang zijn kopieën te maken. Van het bezoeken van het archief (Munsterstraat 10 te Roermond) dient U van te voren een afspraak te maken met de contactpersoon op het bisdom en bestuurslid van de stichting :
**Dhr. J. Ramakers
telefoon 04750 - 86888.**

Wij willen U gaarne zoveel mogelijk behulpzaam zijn bij het verzamelen van informatie.

